

บันทึก

เรื่อง ความหมายของบทนิยามคำว่า “น้ำมันเชื้อเพลิง” ตามมาตรา ๔
แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑

กรมทะเบียนการค้าได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ พณ ๐๖๐๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีบันทึกข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาของปัญหาที่หารือว่า บริษัทไทยลูบเบส จำกัด (มหาชน) มีความประสงค์จะดำเนินกิจการโรงกลั่นน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil Refinery) โดยใช้น้ำมันลองเรสซิเดว (Long Residue) เป็นวัตถุดิบในการกลั่น ซึ่งน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานที่ได้จากการกลั่นมิใช่ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (Finish(ed) Product) และยังไม่สามารถนำไปใช้งานได้ทันที จะต้องนำไปผสมกับสารเติมแต่ง (Additive) ของผู้ผลิตน้ำมันหล่อลื่นแต่ละรายก่อนจึงจะนำไปใช้เป็นน้ำมันหล่อลื่น (Lubricant) ได้ บริษัทฯจึงหารือไปยังกรมทะเบียนการค้าว่ากิจการโรงกลั่นน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานของบริษัทฯจะต้องขออนุญาตเป็นผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงตามพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ หรือไม่

กรมทะเบียนการค้าเห็นว่า กรณีตามปัญหาดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) ถือเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงตามคำนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ หรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมทะเบียนการค้าได้พิจารณาและมีความเห็นเป็นสองฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่า น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงตามคำนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิงฯ เนื่องจากน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) เป็นน้ำมันองค์ประกอบของน้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ ได้แก่ เครื่องยนต์ดีเซล เครื่องยนต์เบนซิน เป็นต้น โดยต้องนำน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานนี้มาผสมกับสารเติมแต่ง (Additive) เพื่อจะได้ น้ำมันหล่อลื่นชนิดที่มีคุณภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานก็สามารถนำไปใช้งานโดยยังไม่ผสมสารเติมแต่ง (Additive) ได้ เช่น ใช้กับเครื่องจักรในกิจการอุตสาหกรรมและเครื่องยนต์ เพียงแต่จะไม่มีประสิทธิภาพและอาจเกิดปัญหาต่อเครื่องยนต์ได้ นอกจากนี้ น้ำมันหล่อลื่นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิงฯ มิได้ระบุว่าเป็น น้ำมันหล่อลื่นชนิดใด ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้กว้าง ๆ เท่านั้น ดังนั้น น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันหล่อลื่น จึงถือว่าเป็นน้ำมันหล่อลื่นชนิดหนึ่ง ซึ่งรวมอยู่ในความหมายของน้ำมันเชื้อเพลิงตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิงฯ ด้วย อีกทั้งการถือว่าน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายย่อมเป็นผลดี เพราะจะได้ทราบปริมาณการค้าน้ำมันหล่อลื่นที่มีไว้เพื่อผลิตเป็นน้ำมันหล่อลื่นสำเร็จรูปและมีปริมาณสำรองน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานไว้ หากเกิดภาวะขาดแคลนก็จะสามารถผสมเป็นน้ำมันหล่อลื่นได้ภายใน ๓ ชั่วโมง

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานไม่ถือเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงตามคำนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิงฯ เนื่องจากน้ำมันหล่อลื่นและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอื่นที่ใช้เป็นสิ่งหล่อลื่นตามคำนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิงฯ น่าจะหมายถึงน้ำมันหล่อลื่น (Lubricant) และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอื่นที่ใช้เป็นสิ่งหล่อลื่นที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (Finish[ed] Product) และรัฐมนตรีได้ออกประกาศกำหนดคุณภาพตามมาตรา ๑๓ ไว้แล้ว ซึ่งสามารถนำไปใช้กับเครื่องจักร เครื่องยนต์ได้ทันทีและอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) เป็นเพียงน้ำมันองค์ประกอบซึ่งไม่สามารถนำไปใช้งานได้ทันทีจะต้องนำไปผสมกับสารเติมแต่ง (Additive) ก่อน จึงจะนำไปใช้เป็นน้ำมันหล่อลื่น (Lubricant) ได้ ส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงหรือน้ำมันหล่อลื่นชนิดอื่น นอกเหนือจากที่กำหนดไว้โดยชัดแจ้งในคำนิยาม หากต้องการให้นับเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องออกเป็นกฎกระทรวง แต่จนบัดนี้ยังไม่เคยมีการออกกฎกระทรวงในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การค้าน้ำมันหล่อลื่นเป็นการค้าเสรี ไม่มีการควบคุมการนำเข้า ปัจจุบันมีผู้ค้าน้ำมันหล่อลื่นทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมทะเบียนการค้าจำนวน ๑๑๔ ราย และส่วนมากไม่ได้เป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๖ ดังนั้น จึงไม่อาจทราบปริมาณสำรองน้ำมันหล่อลื่นของประเทศได้ อีกประการหนึ่ง การที่จะพิจารณาว่าผู้ค้าน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานรายใดต้องเข้ามาเป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๖ หรือไม่ ควรพิจารณาว่าผู้ค้าน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานนั้นมีเจตนาที่จะค้าในลักษณะที่เป็นน้ำมันหล่อลื่นสำเร็จรูป (Lubricant) ด้วยหรือไม่ หากมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการผสม รวมทั้งสารเติมแต่ง (Additive) ชนิดต่าง ๆ ที่พร้อมจะผสมเป็นน้ำมันหล่อลื่นสำเร็จรูปได้ก็ต้องให้เข้ามาเป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๖ และสามารถเก็บสำรองน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานทดแทนน้ำมันหล่อลื่นสำเร็จรูปได้ ดังนั้น จึงไม่มีประโยชน์ที่จะให้ผู้ค้าน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานที่ไม่มีเจตนาค้าเป็นน้ำมันหล่อลื่นสำเร็จรูปเข้ามาเป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๖ อีกทั้งการขาดแคลนน้ำมันหล่อลื่นไม่มีความรุนแรงเหมือนกับการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดอื่น เนื่องจากน้ำมันหล่อลื่นไม่มีการสิ้นเปลืองหรือสูญสลายเหมือนน้ำมันเชื้อเพลิง ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำมันหล่อลื่น ประชาชนผู้บริโภคยังสามารถใช้น้ำมันหล่อลื่นเดิมที่อยู่ในเครื่องจักรเครื่องยนต์ต่อไปได้อีกระยะหนึ่ง

กรมทะเบียนการค้าจึงมีข้อหาหรือว่า เนื่องจากประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) ถือเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงตามคำนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ หรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้ามีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่ายและไม่อาจหาข้อยุติได้ นั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาโดยเร่งด่วน จึงส่งเรื่องมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัย เพื่อกรมทะเบียนการค้าจะได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาปัญหาตามข้อหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทะเบียนการค้า) และผู้แทนจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านปิโตรเลียมและ

ปิโตรเลียมเคมีแห่งวิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ดูจากเอกสารอ้างอิง^๑ ประกอบแล้ว มีความเห็น ดังนี้

ปัญหาว่า น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) จะถือว่าเป็น “น้ำมันเชื้อเพลิง” ตามคำนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ หรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้บัญญัติบทนิยามของคำว่า “น้ำมันเชื้อเพลิง” ไว้ว่า

“น้ำมันเชื้อเพลิง” หมายความว่า น้ำมันปิโตรเลียมดิบ น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอื่นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือเป็นสิ่งหล่อลื่นกับทั้งให้รวมถึงน้ำมันหรือสิ่งอื่นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือเป็นสิ่งหล่อลื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”ตามคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า “น้ำมันเชื้อเพลิง” มีความหมายรวมถึงน้ำมันหล่อลื่นด้วย และคำว่า “น้ำมันหล่อลื่น (Lubricant)” นั้น เมื่อได้พิจารณาพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕^๒ และพจนานุกรมว่าด้วยศัพท์วิทยาศาสตร์และศัพท์ทางเทคนิค^๓ แล้ว คำดังกล่าวเป็นคำที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจได้ตรงกันจากคำอธิบายว่าหมายถึง น้ำมันประเภทหนึ่งที่มีลักษณะค่อนข้างข้น ใช้สำหรับหล่อลื่นเพื่อลดความเสียดทานระหว่างผิวโลหะ

สำหรับน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) นั้น ผู้แทนวิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ชี้แจงว่า น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน (Lube Base Oil) ถือว่าเป็นน้ำมันหล่อลื่น เนื่องจากน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานมีคุณสมบัติเป็นน้ำมันหล่อลื่นและสามารถนำไปใช้เพื่อการหล่อลื่นได้แล้ว แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการเติมสารเติมแต่ง (Additive) เพื่อเพิ่มหรือปรับปรุงคุณภาพก็ตาม โดยน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานนี้ได้มาจากการนำน้ำมันส่วนที่ตกตะกอนจากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบในหอกลั่นที่กลั่นภายใต้บรรยากาศปกติซึ่งมีลักษณะเป็นน้ำมันชั้นหนืดที่เรียกว่า น้ำมันหลงเรสซิเดว (Long Residue) มากลั่นอีกครั้งหนึ่งภายใต้ระบบสุญญากาศโดยวิธีลดความดันภายในหอกลั่น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำในคำนิยามของกฎหมาย ประกอบกับคำอธิบายในเอกสารอ้างอิงและคำชี้แจงของผู้เชี่ยวชาญแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) จึงเห็นว่า “น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน” เป็น “น้ำมันหล่อลื่น” ซึ่งอยู่ใน

^๑ SYBIL P.PARKER (ed.), McGraw-Hill Dictionary of Scientific and Technical Terms , , (New York, St.Louis, San Francisco: McGraw-Hill Book Company), ๑๙๔๔

^๒ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕

น้ำมันหล่อลื่น น.น้ำมันเครื่อง

น้ำมันเครื่อง น.น้ำมันประเภทหนึ่ง มีลักษณะค่อนข้างข้น ใช้สำหรับหล่อลื่นเพื่อลดความเสียดทานระหว่างผิวโลหะ, ใช้ผสมกับน้ำมันเบนซินเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์เบนซินชนิด ๒ จังหวะก็ได้ น้ำมันหล่อลื่น ก็เรียก

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑ หน้า ๙๔๔ ซึ่งได้ให้ความหมายคำว่า “lubricant” ไว้ว่า “lubricant [MATER] A substance used to reduce friction between parts or objects in relative motion.”

(ลงชื่อ) อัคราพร จุฬารัตน
(นายอัคราพร จุฬารัตน)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มกราคม ๒๕๕๑

“ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้
 “น้ำมันเชื้อเพลิง” หมายความว่า น้ำมันปิโตรเลียมดิบ น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับ
 เครื่องบิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่นและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอื่นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือ
 เป็นสิ่งหล่อลื่นกับทั้งให้รวมถึงน้ำมันหรือสิ่งอื่นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือเป็นสิ่งหล่อลื่นตามที่กำหนดใน
 กฎกระทรวง